ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 70 Nisan 2020 & Volume: 13 Issue: 70 April 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.4137

OKUL YÖNETİMİNDEN ALGILANAN OKUL YAŞAM KALİTESİNİN SINIFLANMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

A RESEARCH ON CLASSIFICATION OF SCHOOL LIFE QUALITY PERCEEDED FROM SCHOOL ADMINISTRATION

Mete SİPAHİOĞLU**
Emre TOPRAK***
Başak COŞKUN****
Mustafa GÜÇLÜ*****

Öz

Bu araştırmanın amacı, okul yönetiminden algılanan okul yaşam kalitesini sınıflayan değişkenlerin önem düzeyini yapay sinir ağı ile belirlemektir. Bu amaçla 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde İç Anadolu'da bir büyükşehir merkezi, ilçeleri ve köylerinde farklı okul türlerinde görev yapmakta olan 401 öğretmenden veri toplanmıştır. Bu çalışma korelasyonel araştırma türlerinden, yordayıcı korelasyon türünde bir araştırmadır. Araştırmada öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları okul yaşam kalitesi hakkında veri toplamak amacıyla Sarı (2007) tarafından geliştirilen, 5'li Likert şeklinde derecelenebilen 50 madde ve 6 boyuttan oluşan Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin "okul yönetimi" alt boyutu kullanılmıştır. Okul yönetiminden algılanan yaşam kalitesinin sınıflanmasında kullanılan yordayıcı değişkenlerden yaşam doyumunu ölçmek amacıyla Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen ve Dağlı ve Baysal (2016) tarafından uyarlama çalışması yapılan, 5 madde ve tek boyuttan oluşan Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmış, "öğrenci sayısı, görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi, görev yeri, görev yapılan okuldaki eğitim sistemi, haftalık ders saati, medeni durum ve cinsiyet" değişkenlerine ilişkin veriler ise araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Değişkenlerin okul yaşam kalitesini sınıflamadaki önem düzeyini ortaya koymak amacıyla yapay sinir ağı kullanılmış ve verilerin analizi SPSS (IBM, 2011) ile gerçekleştirilmiştir. Analizlerdeki veri setinin %70'i eğitimde kullanılan örneklem, %30'u testte kullanılan örneklem olarak seçilmiştir. Eğitim uygulamalarında sıklıkla kullanılmaya başlayan yapay sinir ağı, her analizde veriden yeni ve farklı bir eğitim ve test verisi seçimi yaptığı için veri analizinde 1000 farklı yapay sinir ağı modeli kurulmuş ve 1000 farklı modelde her bir değişkenin okul yönetiminden algılanan yaşam kalitesini sınıflamadaki önem ortalaması hesaplanarak değişkenlerin önem sıralaması oluşturulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları yaşam kalitesini sınıflamada etkisi en yüksek olan değişkenin görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi olduğu, bunu sırasıyla haftalık ders saati, medeni durum, görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı, yaşam doyumu, görev yapılan okuldaki eğitim sistemi, görev yapılan okulun yeri ve cinsiyet değişkenlerinin izlediği görülmüştür. Yapılacak yeni araştırmalarda farklı değişkenlerin önem sırasının incelenmesi önerilmiştir. Uygulayıcılara ise sınıflamada yüksek öneme sahip değişkenlerin yarattığı etki göz önünde bulundurularak politika üretilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Okul Yaşam Kalitesi, Okul Yönetimi, Yapay Sinir Ağları, Sınıflama.

Abstract

The purpose of this research is to determine the significance level of the variables that classify the quality of school life perceived from the school management with artificial neural network. For this purpose, data was collected from 401 teachers working in different school types in a metropolitan center, its districts and villages in Central Anatolia in the spring term of

*Bu araştırma Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri ve Teknolojileri Uygulama Araştırma Merkezi (EBTAM) tarafından desteklenmiştir.
**Dr., Çetin Şen Bilim Sanat Merkezi.
***Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
****Dr., Sümer Fen Lisesi.
*****Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

2018-2019 academic year. This study is a predictive correlational research which is one of the correlational research types. In order to collect data about the quality of school life that teachers perceive from school management, the "school management" dimension of the Quality of School Life Scale, which was developed by Sarı (2007) and composed of 6 dimensions and 50 items that can be ranked as 5 point-Likert-type items, was used. The Life Satisfaction Scale, which was developed by Diener, Emmons, Larsen and Griffin (1985) and adapted by Dağlı and Baysal (2016) and composed of one dimension and 5 items, was used to measure the life satisfaction as a predictor variable of teachers' quality of school life perceived from the school administration, data on variables such as "number of students, level of satisfaction with the school, school location, education system in the school, weekly class hours, marital status and gender" were collected by the personal information form prepared by the researchers. Artificial neural network was used to reveal the importance of variables in classifying quality of school life and the data were analyzed with SPSS (IBM, 2011). 70% of the data set in the analysis was chosen as education sample and 30% as the test sample. Frequently used in educational applications, artificial neural network chooses a new and different education and test data from the data in each analysis, accordingly 1000 different models of artificial neural networks were established in the data analysis and the importance order of the variables was calculated by classifying the average quality of life perceived from the school administration in 1000 different models. According to the findings, the most significant variable in classifying the quality of school life perceived by teachers from school management is the level of satisfaction with the school in which they are employed, weekly class hours, marital status, number of students in the school, life satisfaction, education system in the school, school location and gender variables were observed to follow. For the new researches, it was suggested to include other variables in examining the level of significance in predicting teachers quality of school life perceived from the school management. The practitioners were suggested to take the variables of high significance into account in policy making processes.

Keywords: Teacher, Quality of School Life, School Management, Artificial Neural Networks, Classification.

GİRİŞ

Okullar sadece eğitim öğretimin yapıldığı mekânlar değil, öğretmen ve öğrencilerin günlerinin büyük çoğunluğunu geçirdikleri bir yaşam alanıdır. Bu bağlamda okulların, bireyleri hedeflenen formal eğitim amaçlarına ulaştırmaya çalışan fiziksel yapılar olmasının yanında, bireylerin bu hedefler doğrultusunda yaşamdan keyif aldıkları ve mutlu oldukları yerler olması beklenir. Etkili okulların önemli özelliklerinden birisi de sadece gençler için değil aynı zamanda ülke geleceği için hedefleri olmasıdır (Noble ve McGrath, 2015). Okullar aynı zamanda bireylerin akademik, sosyal ve kişisel gelişimlerini tamamladıkları yerlerdir (Marks, 1998; Ryan, 2010). Ebeveynlerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve öğrencilerin ortak düşüncelerine göre; okulların, öğrencilerin öğrenmelerini en üst düzeye çıkaran, kendilerini mutlu ve güvende hissettikleri, öğretmenlerinden memnun oldukları ve öğrenmekten keyif aldıkları yerler olması gerektiği ortaya konulmuştur (Marks, 1998).

Okul denilen sosyal sistemin en stratejik parçalarından birisi öğretmendir (Bursalıoğlu, 2008). Öğretmenin sosyal rolü ve statüsü dikkate alındığında öğretmenler, toplumsal dönüşümde önemli bir görev üstlenmektedir. Bu bağlamda örgüt içerisinde öğretmenin motivasyonu örgütün performansında önemli rol oynamaktadır (Ada, Akan, Ayık, Yıldırım ve Yalçın, 2013). 1940 yılından günümüze öğretmenlerin mesleki doyumları üzerinde çok sayıda araştırma yapılmış olmasına karşın, konu halen önemli bir araştırma sahası olarak görülmektedir (Kim ve Loadman, 1994). Yapılan pek çok araştırma ile öğretmenlerin motivasyon, iş doyumu, performans, verimlilik, örgütsel bağlılık, örgütsel güven, örgütsel vatandaşlık, işe yabancılaşma ya da yılma düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır (Baleghizadeh ve Gordani, 2012; Çoruk ve Çiçek, 2017; Karaköse ve Bozgeyikli, 2012; Kösterilioğlu, 2011; Nair, 2013; Önder ve Sarı, 2009). Tüm araştırmalar ışığında eğitim örgütlerinin insan kaynaklarını en etkili şekilde kullanabilmesi, çalışanlarının iş doyumlarının artırılması, kendilerini güvende ve sağlıklı hissettikleri ve en önemlisi temelde insanı merkeze alan bir yönetim anlayışının belirlenebilmesi, gün geçtikçe önem kazanan ve araştırılan "*okul yaşam kalitesi*" kavramını gündeme getirmiştir (Cotton, 1996; Goodlad, 1984; Goddard, O'Brien ve Goddard 2006; Hamidi, Jufri ve Karta, 2019; İnal ve Sadık, 2011; Klassen ve Anderson 2009; Leithwood ve Beatty 2008; Rhodes, Nevill ve Allan 2004; Swanson, 1988).

Yaşam kalitesi kavramına ilişkin tanımlar incelendiğinde en sık karşılaşılan ifadelerin "sürekli ve genel bir iyi olma hali" olduğu söylenebilir (Karatzias, Power ve Swanson, 2001). Yaşam kalitesi olumlu ve olumsuz yaşam deneyim ve duyguları üzerinde durmaktadır (Sarı, 2007). Yaşam kalitesi, bireyin yaşamının pek çok yönünde "iyi" kavramını nasıl ölçtüğüyle ilgili olup, bu değerlendirmelerde kişinin yaşamdaki

olaylara karşı duygusal tepkileri, eğilimleri, yaşam doyum düzeyi, iş ilişkileri ve kişisel ilişkilerden duyduğu memnuniyet de vardır (Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999; Akt. Theofilou, 2013). Bu tanımdan hareketle yaşam kalitesi kavramı kişinin hayatından genel olarak memnun olma durumu ise; bireylerin vakitlerini en çok geçirdikleri iş ortamlarından memnun olma durumlarının da iş yaşam kalitelerini ifade ettiği söylenebilir.

Yönetim biliminde iş yaşam kalitesi ifadesi 19. yüzyılın sonlarına kadar kullanılmamakla birlikte, işçiler için koşulların iyileştirilmesi amacıyla bazı müstakil girişimler olmuştur. Daha çağdaş bir bakış açısıyla çeşitli şirketlerin çalışanlarıyla kar paylaştığı gerçeği ve benzeri girişimler, iş yaşam kalitesini geliştirme girişimi olarak görülmelidir (Goode, 1989). Kiernan ve Knutsan'a (1990) göre iş yaşam kalitesi uzun süredir sosyal bilimler, psikoloji ve iş dünyası tarafından tartışılan bir kavram ve araç (Ber ve Walton, 1987; Faucheux, Amado ve Laurent, 1982; Nadler ve Lawler, 1983; Sashkin ve Burke, 1987; Sahil, 1975) olup, iş yaşam kalitesinin tanımı ve uygulaması, yıllar boyunca aldığı ilgiye rağmen oldukça belirsizdir. Özellikle, iş yaşam kalitesi hem bireysel hem de etkileşimli bir şekilde özellikle, iş yerinin bireysel, örgütsel ve sosyal dinamiklerini anlama girişimidir (Bowditch ve Bouno, 1982; Faunce ve Dubin, 1975; Sashkin ve Burke, 1987; Akt: Kiernan ve Knutsan, 1990). İş yaşam kalitesi terimi ilk olarak 1960'ların sonlarında General Motors ve United Auto Workers ile birlikte çalışanların iş doyum düzeylerini tanımlamak için kullanılmıştır. Irving Bluestone ise çalışanların memnuniyet düzeyini arttıran bir değişken olarak başlayan ve sonuçta çalışan verimliliğini artırmak için tasarlanmış bir dizi yaklaşım ve programla geliştirilen iş yaşamı kalitesi terimini ortaya atmıştır (Goode, 1989). İş yaşam kalitesi kavramı pek çok alandan araştırmacı tarafından tanımlanmaya çalışılmış; çok boyutlu ve kapsayıcı bir yapıya sahip olması nedeniyle daha çok örgüt çalışanlarının genel iyi olma hali olarak kavramsallaştırılmıştır. İş yaşam kalitesi örgüt çalışanlarının motivasyonlarını olumlu yönde etkilerken, çalışanların örgütsel kimlik oluşturmalarına katkı sağlamakta ve mesleki performansı artırmakta; olumsuz yönde etkilediğinde ise çalışanlarda mesleki tükenmişlik ve işten ayrılma eğilimleri oluşturmaktadır (Donalson, 2000; Pedler, Burgoyne ve Boydell, 2001).

Eğitim örgütü olarak okullarda yaşam kalitesi kavramı ilk defa Epstein ve McPartland (1976) tarafından kullanılmıştır. Epstein ve McPartland (1976), daha önce Flanagan (1975), McFarland (1975) ve ABD Çevre Koruma Ajansı (1973) tarafından bahsedilen ve genel yaşam kalitesi boyutlarını oluşturan "bireysel ve toplumsal düzeyde genel refah duyguları, kişinin potansiyelini yerine getirme fırsatı ve olumlu sosyal katılım hissi" olmak üzere üç temel unsurdan yola çıkarak okul yaşam kalitesi kavramını incelemişlerdir. Araştırmada okul yaşam kalitesi "öğrencilerin okuldan memnuniyet düzeyleri, okula olan bağlılık durumları ya da öğretmenlerine karşı olan tutumlarının" ölçülmesiyle belirlenmiştir. Okul yaşam kalitesi farklı araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde ele alınmakla birlikte ülkelerin sosyo-kültürel yapısı ya da beklentilerine göre farklılıklar göstermektedir. Epstein ve McPartland (1976), okul yaşam kalitesini okulun resmi olan ve olmayan yönlerinden etkilenen bir ölçüt olarak görmekte; bu ölçütlerin varlığını test etmek için okul ve öğrenci davranış farklılıklarının nereden kaynaklandığının incelenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu amaçla geliştirdikleri ölçek öğrencilerin tepkilerini okul yaşam kalitesine etki eden faktörlerden "genel okul memnuniyeti, okul çalışmalarına bağlılık ve öğretmenlere karşı tutum" olmak üzere üç temel boyutta açıklamaktadır. Farklı bir araştırmada okul yaşam kalitesi kavramı ise okulun toplumsal beklentilere ve okul çalışanların kendilerini mutlu ve güvende hissetme düzeyi (Mok ve Flynn, 2002) olarak tanımlanmıştır. Okul yaşam kalitesi üzerine yapılan çalışmalarda daha çok öğrencilerin okullardaki memnuniyet düzeylerini ya da tatmin oluş durumlarını ölçen çalışmalar yer almaktadır (Bilgiç ve Sarı 2010; Durmaz, 2008; Karatzias, Power ve Swanson, 2001; Mok ve Flynn, 2002; Sarı, Ötünç ve Erceylan, 2007; Sinclair ve Fraser, 2002). Johnson ve Stevens (2001), okul yaşam kalitesinin boyutlarını "öğrenciye sunulan destek, yakın ilişkiler, yenilikler, kararlara katılım ve kaynak yeterliliği" olarak ele alırken; Dorman (1999), üniversite personeline yönelik olarak "akademik özgürlük, lisans öğrenimine verilen önem, araştırma ve bilimsellik, yetkilendirme, yakın ilişkiler, misyonda anlaşma ve iş baskısı"; Williams ve Batten (1981) ise "olumlu duygu, olumsuz duygu, statü, kimlik, öğretmenler, fırsatlar ve başarı" şeklinde belirlemişlerdir (Akt., Mok ve Flynn, 2002: 88).

Örgüt çalışanları olarak öğretmenler üzerine yapılan araştırmalar daha çok iş yaşam kalitesi kavramı üzerinde yoğunlaşmaktadır (Akman ve Akman, 2017; Akar ve Üstüner, 2017; Baleghizadeh ve Gordani, 2012; Demir, 2016; Hatipoğlu ve Zengin, 2018; Hart, 1994; Ilgan, Ozu-Cengiz, Ata ve Akram, 2015; Köstereliogğlu, 2011; Rossmiller, 1988; Sarı, Canoğulları ve Yıldız, 2018; Soytürk ve Öztürk, 2017; Yalçın, Yıldırım ve Akan, 2016; Yalçın, 2014; Yalçın ve Akan, 2016). İlgili alanyazın incelendiğinde okul yaşam kalitesinin öğretmenlerin iş doyumu algıları (Çoruk ve Çiçek, 2017); mesleki motivasyon düzeyleri (Baleghizadeh ve Gordani, 2012; Sarı, Canoğulları ve Yıldız 2018); örgütsel bağlılık düzeyleri (Karaköse ve Bozgeyikli, 2012); örgütsel vatandaşlık düzeyleri (Nair, 2013) ve örgütsel değerleri (Taşdan ve Erdem, 2010)

ile pozitif yönde korelasyona sahip olduğu görülürken; öğretmen adaylarının okula yabancılaşma algıları (Ayık ve Ataş-Akdemir, 2016; Erdem, 2014; Kösterilioğlu, 2011); öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri (Önder ve Sarı, 2009) ve stres düzeyleri (Hong, Tan ve Bujang, 2010) ile negatif yönde korelasyona sahip olduğu gözlenmiştir.

Öğretmenler için iş yaşam kalitesi, okul yaşam kalitesi anlamına gelmektedir. Bu noktada okul yaşam kalitesini etkileyen pek çok değişken olduğu bilinmelidir. Okul yaşam kalitesinin artırılması, yaşam kalitesini etkileyen değişkenlerin belirlenmesine bağlı olup; okul yaşam kalitesini etkileyen değişkenlerin bilinmesi, okuldaki yaşam kalitesinin düşmesine neden olan faktörlerin kontrol altına alınabilmesini ve okul yaşam kalitesini artıracak faktörlerin öncelenerek geliştirilebilmesini sağlayacaktır. Eğitim hedefleri dikkate alındığında okulların, öğrencilerin olduğu kadar öğretmenlerin de kendilerini mutlu, güvende ve tatminkâr hissettikleri yerler olması beklenir. Öğretmenlerin çalıştıkları kurumlarda yaşam kalitelerinin yüksek olması okul yönetimiyle doğrudan ilişkilidir. Örgütsel bağlılık, örgütsel vatandaşlık, iş doyumu, mesleki motivasyon ya da örgütsel adanmışlık gibi öğretmenlerin çalıştıkları örgütlere karşı sahip oldukları algıları belirlemeye çalışan pek çok araştırma (Çoruk ve Çiçek, 2017; Karaköse ve Bozgeyikli, 2012; Nair, 2013; Sarı, Canoğulları ve Yıldız 2018) okul yönetimi ya da okuldaki örgütsel liderlik ile ilgili faktörler içermektedir. Bu kapsamda öğretmenler için okul yaşam kalitesi algısını oluşturan önemli faktörlerden birinin okul yönetimi olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin tutumlarının, öğretmen davranışlarındaki etkisi göz önüne alındığında, okul yönetiminden algılanan iş yaşam kalitesinin hangi değişkenlerden etkilendiği sorusunun yanıtlanması önem taşımaktadır. Okul yaşam kalitesinin artırılmasının, yaşam kalitesine etki eden değişkenlerin belirlenmesine bağlı olması da bu durumu desteklemektedir. Alanyazında çalışanların iş yaşam kalitesi algılarında yaşam doyumunun (Zadeh, 2016), öğretmenler bağlamında görev yapılan okuldaki öğrenci sayısının (Cotton, 1996), görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyinin (Hamidi, Jufri ve Karta, 2019), görev yapılan okulun yerinin (Barley ve Beesley, 2007), görev yapılan okuldaki eğitim sisteminin (Katjaita, 2011), haftalık ders saatinin (El Helou, Nabhani ve Bahous, 2016), medeni durumun (Dehghan Nayeri, Salehi ve Noghabi, 2011) ve cinsiyetin (İnal ve Sadık, 2011) etkili olabileceğini ortaya koyan çalışmalar yer almaktadır. Tüm bu araştırmalardaki değişkenlerin öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı iş yaşam kalitesini etkileyerek, düşük düzey ve/ya yüksek düzey olarak sınıflamada ne ölçüde önem taşıdığı ise bilinmemektedir. Okul yaşam kalitesini etkileyen değişkenlerin bilinmesinin, okuldaki yaşam kalitesini düşüren ya da artıran faktörlerin ortaya konulması bakımından taşıdığı önem, çalışmanın önemini de beraberinde getirmektedir. Araştırma, okul yönetiminden algılanan yaşam kalitesini sınıflamada hangi değişkenlerin daha yüksek öneme sahip olduğunu ortaya koyarak, araştırmacılara bu kavramla ilgili çalışmalarında kullanacakları değişkenlerin seçiminde rehberlik edecektir. Bu sayede, sonraki çalışmalarda etkili değişkenlerin seçimi ve konu ile ilgili sorun ve ihtiyaçların daha açık ve ayrıntılı bir şekilde ortaya koyulması sağlanacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin okul yaşam kalitesinin düşük ve yüksek düzey olarak iki grupta sınıflanması ve bu sınıflamada etkili olan değişkenlerin önem sıralamasının ortaya koyulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda belirlenen alt problemlere yanıt aranmıştır:

- Öğretmenlerin okul yaşam kalitesini etkilediği düşünülen "yaşam doyumu, görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı, görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi, görev yapılan okulun yeri, görev yapılan okuldaki eğitim sistemi, haftalık ders saati, medeni durum ve cinsiyet" değişkenleri ile sınıflamada, sınıflama doğruluğu nedir?
- Öğretmenlerin okul yaşam kalitesini etkileyen "yaşam doyumu, görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı, görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi, görev yapılan okulun yeri, görev yapılan okuldaki eğitim sistemi, haftalık ders saati, medeni durum ve cinsiyet" değişkenlerinin sınıflamadaki önem sıralaması nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma korelasyonel araştırma türlerinden, yordayıcı korelasyon türünde bir araştırmadır. Korelasyonel araştırmalar betimleyici ve yordayıcı olmak üzere iki şekilde yürütülebilir. Yordayıcı korelasyonel araştırmalarda değişkenler arasında bir ilişki mevcut ise bir değişkenin alacağı değer, diğer değişkenler yardımıyla tahmin edilebilir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2015).

2.2. Katılımcılar

Bu araştırmaya, 2018-2019 öğretim yılı bahar döneminde İç Anadolu'da bir büyükşehir merkezi, ilçeleri ve köylerinde farklı okul türlerinde görev yapmakta olan 401 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin;

- 202'si (%50,4) kadın, 199'u (%49,6) erkektir,
- 367'si (%91,5) evli, 34'ü (%8,5) bekârdır,
- 247'si (%61,6) il merkezinde, 117'si (%29,2) ilçe merkezinde ve 37'si (%9,2) köy-kasabada görev yapmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları yaşam kalitesini belirlemek amacıyla Sarı (2007) tarafından geliştirilen, 5'li Likert şeklinde derecelenebilen 50 madde ve 6 alt boyuttan oluşan Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin "okul yönetimi" alt boyutu kullanılmıştır. Okul idarecilerinin demokratik ve etkili liderlik davranışlarına işaret eden "okul yönetimi" alt boyutu (Sarı, Canoğulları ve Yıldız, 2018), 12 maddeden (m2, m10, m16, m22, m25, m28, m31, m35, m38, m41, m44, m46) oluşmaktadır (Sarı, 2007). Ölçekten alınan puanların yüksek olması, öğretmenlerin okul yönetiminden duyduğu memnuniyetin yüksek olduğu ve okul yaşam kalitesinin arttığı şeklinde yorumlanmaktadır.

Okul yönetiminden algılanan yaşam kalitesinin sınıflanmasında kullanılan yordayıcı değişkenlerden yaşam doyumunu ölçmek amacıyla Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen ve Dağlı ve Baysal (2016) tarafından uyarlama çalışması yapılan, 5 madde ve tek boyuttan oluşan Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. "Öğrenci sayısı, görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi, görev yeri, görev yapılan okuldaki eğitim sistemi, haftalık ders saati, medeni durum ve cinsiyet" değişkenlerine ilişkin veriler ise araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Veri analizi sürecinde öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları yaşam kalitesi puanlarından hareketle düşük yaşam kalitesine sahip ve yüksek yaşam kalitesine sahip olmak üzere iki ayrı grup oluşturulmuştur. Gruplar oluşturulurken en düşük 12, en yüksek 60 puanın alınabileceği Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin "okul yönetimi" alt boyutuna göre, 12 ile 36 puan aralığındaki öğretmenler düşük gruba, 37 ile 60 puan aralığındaki öğretmenler yüksek gruba dahil edilmiştir. Bununla birlikte "*yaşam doyumu, görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı, görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi, görev yapılan okulun yeri, görev yapılan okuldaki eğitim sistemi, haftalık ders saati, medeni durum ve cinsiyet*" yordayıcı değişkenler olarak seçilmiştir.

Veri toplama aracı öğretmenlere online olarak uygulanmış olup, ölçeklerde eksik madde bulunmamaktadır. Yordayıcı değişkenlerle yapılan sınıflandırmanın doğruluk düzeyi ve değişkenlerin okul yönetiminden algılanan okul yaşam kalitesi düzeyini sınıflandırmadaki önem düzeyini ortaya koymak amacıyla yapay sinir ağı yöntemi kullanılmış, verilerin analizi SPSS (IBM, 2011) ile gerçekleştirilmiştir.

Yapay sinir ağları, "insan beyninin özelliklerinden olan öğrenme yolu ile yeni bilgiler türetebilme, yeni bilgiler oluşturabilme ve keşfedebilme gibi yetenekleri herhangi bir yardım almadan otomatik olarak gerçekleştirme amacı ile geliştirilen bilgisayar sistemleri" olarak adlandırılmaktadır (Öztemel, 2012, 29). Yapay sinir ağları son dönemde eğitim uygulamalarında da kendisini gittikçe daha fazla göstermektedir (Atasayar, 2019; Çırak, 2012; Gonzalez ve DesJardins, 2002; Güneri ve Apaydın 2004; İbrahim ve Rusli, 2007; Tepehan, 2011; Toprak, 2017; Tosun, 2007; Yağcı, 2018; Yaraş, 2017; Yorgancı, 2018). Bu araştırmada veri analizi için yapay sinir ağı analizinin seçilmesinin temel nedenleri; analizin herhangi bir istatistiksel varsayıma ihtiyaç duymaması, eksik verilerle de başarılı sonuçlara ulaşabilmesi, verilerin kusurlu ya da çok boyutlu olduğu, doğrusal olmadığı ya da yüksek hata olasılığı taşıdığı durumlarda da başarılı sonuçlar vermesi (Çırak, 2012; Öztemel, 2012; Tepehan, 2011) olarak sıralanabilir. Bu özellikler uygulamayı regresyon temelli yöntemlere üstün kılarak araştırmalarda tercih sebebi yapabilecek önemli avantajlar olarak öne çıkmaktadır (Toprak, 2017).

Yaşam kalitesinin yapay sinir ağı ile iki alt gruba sınıflanması amacıyla "Çok Katmanlı Algılayıcı" model kullanılmıştır. Modelde yer alan bağımlı değişken yaşam kalitesi düzeylerinden oluşan 2 alt grup (Düşük/Yüksek), bağımsız değişkenler ise sınıflamada kullanılan 8 değişkenden oluşmaktadır. Yapay sinir ağı analizlerinde aktivasyon fonksiyonu seçiminde gizli katmanda yer alan hücrelere Hiperbolik Tanjant Fonksiyonu, çıktı katmanında yer alan hücrelere ise Softmax Fonksiyonu uygulanmıştır. Analizlerdeki veri setinin %70'i eğitimde kullanılan örneklem, %30'u testte kullanılan örneklem olarak seçilmiştir. Yapay sinir ağı her analizde veriden yeni ve farklı bir eğitim (%70) ve test (%30) verisi seçimi yaptığı için veri analizinde 1000 farklı yapay sinir ağı modeli kurulmuş ve 1000 farklı modelde her bir değişkenin okul yönetiminden

algılanan yaşam kalitesini sınıflamadaki önem ortalaması hesaplanarak değişkenlerin önem sıralaması oluşturulmuştur.

3. BULGULAR

Araştırmada öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları yaşam kalitesini sınıflamak amacıyla kullanılan değişkenler ve bu değişkenlerin türü Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmada kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenler

DEĞİŞKENLER			
Bağımlı Değişken		**Bağımsız Değişkenler**	
Adı	**Türü**	**Adı**	**Türü**
Okul yönetiminden algılanan yaşam kalitesi düzeyi • Düşük düzey • Yüksek düzey	Kategorik değişken	Yaşam doyumu	Sürekli değişken
		Görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı	Sürekli değişken
		Haftalık ders saati	Sürekli değişken
		Görev yapılan okulun yeri • İl merkezi • İlçe merkezi • Köy-kasaba	Kategorik değişken
		Görev yapılan okuldaki eğitim sistemi • İkili öğretim • Tam gün	Kategorik değişken
		Görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi • Hiç memnun değilim • Memnun değilim • Biraz memnunum • Memnunum • Çok memnunum	Kategorik değişken
		Medeni durum • Evli • Bekar	Kategorik değişken
		Cinsiyet • Kadın • Erkek	Kategorik değişken

Tablo 1 incelendiğinde araştırmada yer alan bağımlı değişkenin okul yönetiminden algılanan yaşam kalitesi düzeyi olduğu ve bu değişkenin düşük düzey ve yüksek düzey olmak üzere iki alt gruba ayrıldığı görülmektedir. Bununla birlikte sınıflama yapma amacıyla kullanılan değişkenlerden "yaşam doyumu, görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı ve haftalık ders saati" değişkenlerinin sürekli değişken; "görev yapılan okulun yeri, görev yapılan okuldaki eğitim sistemi, görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi, medeni durum ve cinsiyet" değişkenlerinin ise kategorik değişken olduğu görülmektedir.

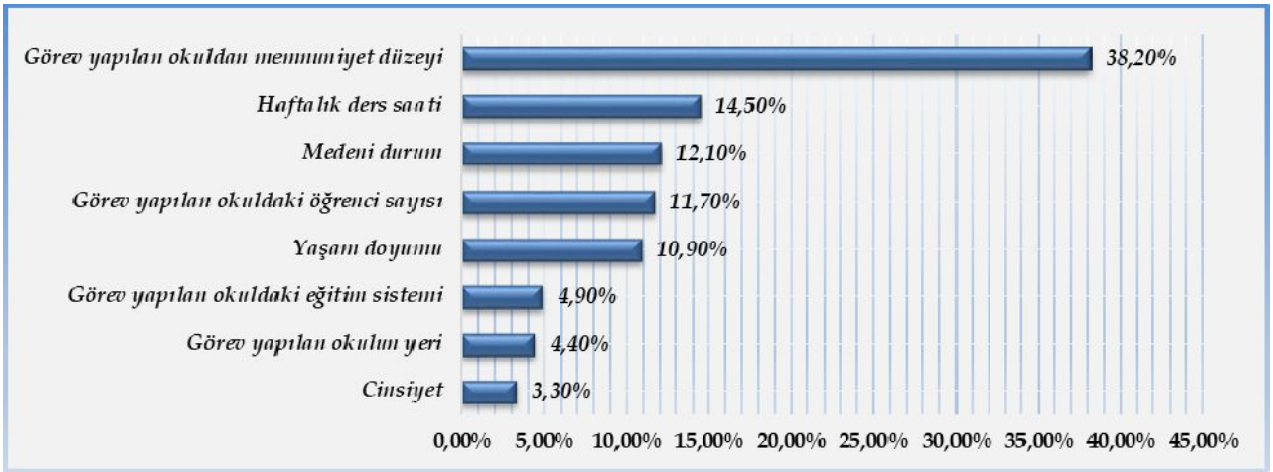
Araştırmadan elde edilen bulgulara göre yapay sinir ağı ile yapılan sınıflamanın doğruluğu ve sınıflamada kullanılan değişkenlerin önem sıralaması Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Yapay sinir ağı ile yapılan sınıflamanın doğruluğu ve sınıflamada kullanılan değişkenlerin önem sıralaması

Sınıflama doğruluğu	**Değişkenler**
Eğitim örneklemi: %81,4 Test örneklemi: %81,3 Ortalama: %81,4	**1.** Görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi **2.** Haftalık ders saati **3.** Medeni durum **4.** Görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı **5.** Yaşam doyumu **6.** Görev yapılan okuldaki eğitim sistemi **7.** Görev yapılan okulun yeri **8.** Cinsiyet

Öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları yaşam kalitesini 2 alt gruba sınıflamada yapay sinir ağının performansını belirlemek amacıyla 1000 farklı deneme analizi yapılmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi, yapay sinir ağı ile yapılan 1000 analiz sonucunda, eğitim örnekleminde yer alan öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları yaşam kalitesini sınıflama performansı ortalaması %81,4, test örnekleminde yer alan öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları yaşam kalitesini sınıflama performansı ortalaması %81,3

olarak belirlenmiştir. Buna göre yöntemin sınıflama doğruluğu ortalaması %81,4 olarak ortaya çıkmıştır. Değişkenlerin sınıflamadaki önem sıralamaları Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Değişkenlerin sınıflamadaki önem sıralamaları

Şekil 1'de görülen değişkenlerin önem sıralaması kurulan 1000 farklı modeldeki yordama ortalamaları alınarak hesaplanmıştır. Buna göre öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları yaşam kalitesini 2 alt gruba sınıflamada etkisi en yüksek olan değişkenin görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi (%38,2) olduğu, bunu sırasıyla haftalık ders saati (%14,5), medeni durum (%12,1), görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı (%11,7), yaşam doyumu (%10,9), görev yapılan okuldaki eğitim sistemi (%4,9), görev yapılan okulun yeri (%4,4) ve cinsiyet (%3,3) değişkenlerinin izlediği görülmüştür.

4. TARTIŞMA

Öğretmenlerin okul yönetiminden algıladıkları yaşam kalitesinin sınıflanmasında etkili olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada yapay sinir ağları ile oluşturulan çok katmanlı algılayıcı modelle %81,4 düzeyinde doğru sınıflandırma yapılmıştır. Okul yaşam kalitesini sınıflandırma amacıyla kullanılan değişkenlerin sınıflandırmadaki önem sırası "görev yapılan okuldan memnuniyet düzeyi, öğretmenlerin haftalık ders saati, medeni durumu, görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı, öğretmenlerin yaşam doyumu, görev yapılan okuldaki eğitim sistemi, görev yapılan okulun yeri ve öğretmenlerin cinsiyeti" şeklinde oluşmuştur.

Çalışmada ele alınan değişkenlerden öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesini sınıflamada en önemli değişkenin okuldan memnuniyet olduğu görülmüştür. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda okuldan memnuniyet ve okul yaşam kalitesi arasındaki ilişki incelenmemiş olmakla birlikte, buna en yakın kavram olarak değerlendirilebilecek iş doyumu ve iş yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. 1980 ve 2006 yılları arasında iş yaşam kalitesi üzerine yürütülen birçok çalışmada iş yaşam kalitesiyle iş doyumu arasında doğrusal ilişki olduğu gözlenmiştir (Kermansaravi, Navidian, Rigi ve Yaghoubinia, 2015). Özel üniversitede görev yapan akademisyenlerle yaptığı çalışmasında Tabassum (2012) iş yaşam kalitesinin tüm faktörlerinin iş doyumuyla anlamlı düzeyde, olumlu yönde ilişkisi olduğunu gözlemiştir. Hamidi, Jufri ve Karta (2019) Endonezya'da lise öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada okul yaşam kalitesi algısının öğretmenlerin iş doyumunu %9,2 düzeyinde yordadığı bulgusuna ulaşmıştır. Hindistan'da üniversite çalışanlarının iş yaşam kalitesi ve iş doyumu arasındaki ilişkiyi araştıran Ganguly (2010), iş doyumu yüksek (üst %25'lik dilim) ve düşük (alt %25'lik dilim) grupların iş yaşam kalitesi algısını incelemiş, iki değişken arasında pozitif yönde ilişki olduğunu bulgusuna ulaşmış; bunun yanında, iş doyumu ve iş yaşam kalitesi arasında en güçlü ilişkinin, iş yaşam kalitesi ile yönetim desteği arasında olduğunu gözlemiştir. Bu bulgu, okul yönetiminden algılanan iş yaşam kalitesine odaklanmış olan bu çalışmadaki bulguyla paralellik göstermektedir. İran'da akademisyenlerin iş yaşam kalitesi ve iş doyumu arasındaki ilişkiyi araştıran Kermansaravi ve diğerleri (2015) ise benzer şekilde iki değişken arasında olumlu yönde anlamlı ilişki gözlemiş, ayrıca iş yaşam kalitesinin iş doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulgusuna ulaşmıştır. Pittsburgh'da Conklin ve Deselle (2007), eczacılık fakültesi akademisyenleri ile yaptığı araştırmada iş yaşam kalitesi faktörlerinden kurumsal destek, dekan desteği ve bölüm başkanı desteğinin iş doyumunun anlamlı yordayıcıları olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada da iş doyumu ile yönetimden

algılanan iş yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin güçlü olduğu görülmektedir. Farklı ülkelerde ve farklı sektörlerde yapılan çok sayıda çalışmada da (Gayathiri, Ramakrishan, Bababtunde ve Islam, 2013; Krueger, Brazil, Lohfeld, Edward ve Lewis, 2002; Lee, Back ve Chen, 2015 vb.) iş yaşam kalitesi ile iş doyumu arasında yüksek düzeyde ilişkiler olması, iş doyumunun iş yaşam kalitesi için önemli bir değişken olduğuna işaret etmektedir. Özel olarak okul yönetiminden algılanan okul yaşam kalitesi açısından bakıldığında, öğretmenlerin okuldan memnuniyetini belirleyen okul kültürü (Deal ve Peterson, 1990) ve mesleki gelişim (Predeson, 2000) gibi önemli değişkenlerin okul yöneticilerinin eylemlerinden etkilendiği ve bu nedenle okuldan memnuniyetin, okul yönetiminden kaynaklanan okul yaşam kalitesini sınıflamada en önemli değişken olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesini sınıflamada en önemli ikinci değişkenin öğretmenin haftalık ders saati olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin iş yükünün iş yaşamındaki etkilerini değerlendiren çalışmalar (Goddard, O'Brien ve Goddard 2006; Klassen ve Anderson 2009; Leithwood ve Beatty 2008; Rhodes, Nevill ve Allan 2004; Timperley ve Robinson, 2000) iş yükünün artması ile öğretmenlerin iş tatminsizliği ve morallerinde düşüş arasında ilişkiler olduğunu göstermiştir. Dinham ve Scott'ın (2000) Yeni Zelanda, Avustralya ve İngiltere'de yaptıkları bir dizi uluslararası çalışmada iş tatminindeki varyansın en güçlü belirleyicisinin iş yükü olduğu gözlenmiştir. Öğretmen tükenmişliğini etkileyen unsurları inceleyen çalışmasında El Helou, Nabhani ve Bahous (2016) iş yükü, okul ortamı, işbirliği/mentörlük, disiplin ve duygusal unsurlar olarak öne çıkan beş unsur arasından tükenmişlik sebepleri arasında iş yükünün %80 oranında en çok ifade edilen sebep olduğunu ortaya koymuştur. Lai, Justin ve Hsu (2012) ise nesiller arası yaptıkları karşılaştırmada X kuşağı için olmasa da Y kuşağı ve ikinci dünya savaşı sonrası ve soğuk savaş öncesinde doğanlar için (baby boomers) iş yükü arttıkça iş yaşam kalitesi algısının düştüğünü göstermiştir. İş yaşamında gözlenebilecek etkileri yanında, iş yükünün kişisel yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Wylie, 1997). Okuldan memnuniyet düzeyi değişkeninin ardından okul yönetimiyle ilgili algıları diğer değişkenlerden daha iyi sınıflaması, iş yükünün iş yaşamıyla ilgili algılar üzerinde ne düzeyde önemli etkileri olduğunu tekrar göstermiştir. Öğretmenlerin iş yükünün okul yönetimiyle ilgili algılarını sınıflamasının sebebi ders saati fazla olan öğretmenlerin iş yoğunluğu nedeniyle meslektaşları ve yöneticileriyle profesyonel ve sosyal iletişim kurabilecekleri zamanı kısıtlaması ve bu durumun algılarını etkilemesi şeklinde değerlendirilebilir. Diğer taraftan da ders yükü fazla olan öğretmenler, okulda mecburen daha fazla zaman geçirmekte, ders verdiği sınıfların sayısı fazla olacağı için daha fazla yönetsel iş (e-okul girişleri, sınıf rehberlik faaliyetleri gibi) yapmakta ve okul yönetimiyle daha fazla temasa geçmektedirler. Bu durum da, okul yönetiminin etkinliklerini daha fazla gözleme şansı veriyor olabilir.

Araştırmada öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesini sınıflayan en önemli üçüncü değişkenin öğretmenin medeni durumu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Medeni durumun iş yaşam kalitesi algısında etkili olup olmayacağına dair yapılan çalışmalar, medeni durumun etkili olmayacağına işaret etmektedir. Örneğin Fourie (2004) ordu mensupları ile yaptıkları çalışmada evli veya bekâr katılımcıların algıladıkları iş yaşam kalitesinde anlamlı farklılıklar olmadığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Moradi, Maghaminejad ve Azizi-Fini (2014) hemşirelerle yaptıkları çalışmada medeni durumun iş yaşam kalitesi algısında anlamlı bir farkın kaynağı olmadığını gözlemiştir. Dehghan Nayeri, Salehi ve Noghabi'nin (2011) ve Dargahi, Changizi ve Jazayeri Gharabagh'ın (2012) çalışmaları bu bulgulara paralel biçimde medeni durumun iş yaşam kalitesinde farklılığın kaynağı olmadığına işaret etmektedir. Mevcut çalışmalarla paralel olmayan biçimde öğretmenlerin medeni durumu, okul yönetiminden algılanan okul yaşam kalitesini sınıflamada etkili olmuş ve diğer beş değişkenden daha ön sıralarda yer almıştır. Evli ve özellikle çocuklu çalışanların kariyerlerine harcayabilecekleri enerjiyi ev işlerine ve çocuklarına harcamak zorunda kalmaları, bekâr olan çalışanlara göre daha fazla ev-iş yaşamı çatışması yaşamalarına sebep olarak okul yönetimiyle ilgili algılarını etkileyebilir. Özellikle okullarda okul yönetiminin hazırladığı ders programının, öğretmenlerin ev yaşantılarını büyük ölçüde etkilediği dikkate alındığında, medeni durumun okul yönetimi ile ilgili algılarda önemli rol oynaması beklenen bir durumdur.

Medeni durum değişkeninden sonra, öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesini sınıflamada etkili diğer değişkenin okuldaki öğrenci sayısı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılan birçok çalışma, alanyazında okul büyüklüğü olarak kavramsallaştırılan öğrenci sayısının öğretmen kalitesi, okul terk oranları, okul devamlılığı, öğretmen ve öğrenci tatmini, disiplin problemleri, gönüllü etkinliklere öğrenci katılımı ve veli katılımı gibi bir dizi çıktı üzerinde etkili olduğunu göstermiştir (Slate ve Jones, 2005). Büyük okullarda hem öğretmen hem de öğrenci doyumunun küçük okullara nazaran daha düşük olduğunu gözlemleyen Cotton (1996), bu durumunun muhtemel sebebi olarak okul büyüklüğünün okul iklimi üzerindeki olumsuz etkilerine işaret etmiştir (Gregory ve Smith, 1987; Stolp ve Smith, 1995; Akt. Cotton,

1996). Ayrıca okulda öğrenci sayısı arttıkça disiplin problemleri artmakta olup, bu problemler büyük okullarda başlı başına sorun oluşturmaktadır (Stockard ve Mayberry 1992). Bu durum okul yönetimindeki yöneticilerinin davranışlarında olumsuz değişikliklere sebep olmakta, öğrenci davranışlarını kontrol altında tutmak yöneticiler için öncelikli konu olmaktadır (Gregory, 1992). Büyük okullarda okul iklimi algısının daha olumsuz olması, disiplin sorunlarının daha yüksek düzeyde yaşanması ve temel olarak öğretmenlerin farklı çevrelerden gelen daha fazla öğrenciyle muhatap olmasının, okul yaşam kalitesi algısını etkileyeceği söylenebilir. Ayrıca okul yönetiminin önceliğinin öğretmenlerle ilgili ihtiyaçlar yerine öğrencilerle ilgili sorunlar olması, öğretmenlerin okul yönetimiyle ilgili algısını etkileyerek, algılarında farklılaşmaya neden olabilecektir.

Araştırmada öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesini sınıflamada en önemli beşinci değişkenin öğretmenlerin genel yaşam doyumu olduğu gözlenmiştir. Mevcut alanyazın, yaşam doyumuyla ilişkili olumlu duygu durumunun birçok iş olgusunun daha olumlu algılanması ve iş şartlarının daha olumlu yorumlanmasını sağladığını göstermektedir (Bower, 1981; Judge, Hulin ve Dalal, 2012). Chan ve Wyatt (2007) ve Zadeh (2016), iş yaşam kalitesi ve yaşam doyumu arasında yüksek düzeyde anlamlı olumlu bir ilişki olduğunu gözlemiştir. İş yaşam kalitesi algısına benzer biçimde, yaşam doyumu ile iş doyumu arasında da karşılıklı bir ilişki olduğu ortaya koyulmuştur (Bromet, Dew ve Parkinson, 1990). İlgili algının mı yaşamı, yoksa yaşamla ilgili algının mı işi etkilediği- konusunda bir uzlaşı sağlanmasa da Judge ve Watanabe (1993) 5 yıllık süreçte yaptıkları araştırmada yaşam doyumun iş doyumunu daha yüksek düzeyde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Yaşam doyumunun iş yaşam kalitesi algısını ne şekilde etkilediği, kişinin yaşamının bir alanındaki doyumun diğer alanlara da yayıldığını iddia eden yayılma modelleriyle açıklanmaktadır (Loscocco ve Rochelle, 1991). Bu araştırmada da yayılma modellerinin iddiasını destekler nitelikte sonuçlar ortaya koyulmuş olup, öğretmenlerin genel yaşam doyumlarının okul yönetiminden algılanan okul yaşam kalitesini sınıflamada etkili olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin yaşamlarından memnun olup olmamaları iş yaşamındaki gelişmeleri veya yöneticilerinin olumlu ya da olumsuz davranışlarını daha olumlu veya daha olumsuz şekilde algılamalarına sebep olabilir.

Öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesi algısını sınıflayan bir diğer değişkenin okulun eğitim sistemi -ikili veya tam gün eğitim- olduğu gözlenmiştir. Büyük okullara benzer ekonomik motivasyonlarla, gelişmiş ve gelişmekte olan bölgelerde başvurulan bir eğitim biçimi olarak ikili eğitimin (Bray, 2000) öğrencilerin akademik performanslarını nasıl etkilediğine dair tutarlı bulgular olmasa da (Cardenas, 2010; Akt. Sagyndykova, 2013) ikili eğitimle ilgili olumsuz algılar vardır. Kurebwa ve Lumbe (2015), ikili eğitim yapan okullarda öğrencilerin öğrenme süresinin kısa olduğunu, sınıf yönetiminde zorluklar yaşandığını ve öğrencilerin akademik performansının olumsuz etkilendiğini gözlemişlerdir. Öğretmenler için ikili eğitim yarı zamanlı çalışma gibi algılansa da günün geri kalanında kurslarda görev alarak, özel ders vererek veya başka sektörlerde çalışarak ek işler yapmak, iş yükünü arttıran bir unsur olabilir. Hatta bu durum, okul yaşamını ikinci plana itme ve okul öğretmenliğini ikincil görev olarak görme tehlikesini yaratabilir. Bunun yanında, yöneticiler açısından da ikili eğitim yapan okulları yönetmek çok karmaşık ve zorlu bir görevdir (Katajaita, 2011). Okul yöneticileri sabahın erken saatlerinden akşamın geç saatlerine kadar çalışmanın yanı sıra, genel olarak çok kalabalık bir öğrenci ve öğretmen grubunu yönetmekle sorumludurlar. Bu durum yöneticilerin iş yükünü arttırmaktadır (Mulabwa, 2015). Bütün bunlar ele alındığında, öğretmenlerin tam gün veya ikili eğitim yapan okullarda görev yapmasının okul yönetimiyle ilgili algılarını etkileyerek bu algıda farklılaşmaya neden olabileceği, özellikle ikili eğitim yapılan okullarda okul yönetimiyle daha az temasın, okul yönetiminin kalabalık öğretmenler grubuyla yaşayabileceği iletişim güçlüklerinin okul yönetimiyle ilgili algıları olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki okul yönetiminden algılanan okul yaşam kalitesinin sınıflanmasında okulun eğitim sistemi, yordayıcı sekiz değişken arasında altıncı sırada yer almıştır. Bu durum önündeki beş değişkene nazaran okulun eğitim sistemi değişkeninin sınıflamadaki etkisinin daha düşük olduğunu göstermektedir.

Araştırmada öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesini sınıflamada yedinci değişkenin görev yapılan okulun yeri olduğu gözlenmiştir. Görev yapılan okulun bulunduğu yer, ister taşrada ister şehir merkezinde olsun çeşitli avantajlar ve dezavantajları beraberinde getirmektedir. Örneğin, taşra okullarında çalışanların birbirleriyle, ebeveynlerle ve toplumun diğer üyeleriyle sıkı sosyal bağlar kurabilmesi (Barley ve Beesley, 2007), okul kültürünü ve öğretim pedagojisini olumlu yönde etkilemektedir (Preston, 2012); ancak, eskiyen okul binaları, kaynaklar ve destek hizmetlerinin yetersizliği (Barter, 2011), öğretmenlerin birden fazla branşta/uzman olmadıkları alanlarda derse girmek zorunda kalması (MacDonald ve Farr-Darling, 2011) ve mesleki gelişim imkânlarının sınırlılığı (Hodges, 2002) gibi zorluklar da taşra okullarının gerçekleridir. Diğer taraftan, şehir merkezlerindeki okulların daha büyük ve resmi

olması bürokrasinin insan ilişkilerinin önüne geçmesine, okullarda samimi olmayan bir kültür oluşmasına sebep olmaktadır (Shields, 2002). Preston (2012), şehir okullarında öğretmen öğrenci ilişkisinin daha az kişisel olduğu, öğretmenlerin ve ebeveynlerin okul toplumuna daha az katıldığı bulgusuna ulaşmıştır. Ancak bu okulların yükseköğrenim kurumlarıyla ve işletmelerle işbirliği yapabilmesi, birçok sivil toplum kurumuyla yapılabilecek gönüllü etkinlikler gibi çok sayıda güçlü yanları da bulunmaktadır (Snipes, Williams, Petteruti ve Casserly, 2006). Okul yaşam kalitesi algısının okulun şehir merkezine olan uzaklığından nasıl etkilendiğini irdeleyen nadir çalışmalardan birinde İnal ve Sadık (2011) okul yönetiminden algılanan okul yaşam kalitesi algısının farklılaşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgunun mevcut araştırmanın bulgusuyla tutarlılığı görev yapılan okul yerinin okul yönetiminden algılanan okul yaşam kalitesi algısını sınıflamadaki önem sırasının diğer değişkenlere göre daha düşük olması ile ilişkilendirilebilir. Okulun bulunduğu yerin avantajları ve dezavantajları birleştiğinde, okul yönetimine yönelik algıları dengelemesi de söz konusu olabilir. Örneğin köyde görev yapan bir öğretmen okul yönetimi ile sıkı ilişkiler kurabilir; ancak bir taraftan da kaynakların kısıtlı olmasıyla ilgili sorunlar yaşayabilir. Bu nedenle okul yönetiminden algılanan yaşam kalitesinin sınıflanması ya da yordanması üzerine yapılacak çalışmalarda görev yapılan okulun yerinin etkili/önemli bir değişken olmayacağı söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesini sınıflamada diğer değişkenlere nazaran en düşük etkiye sahip değişkenin cinsiyet olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Cinsiyetin sınıflamadaki etkisinin oldukça düşük olması, alanyazında cinsiyeti irdeleyen araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Örneğin, Moradi ve diğerlerinin (2014) hemşirelerin iş yaşam kalitesi algıları üzerine yaptıkları çalışmalarında, benzer şekilde Fourie'nin (2004) ordu mensuplarıyla yaptıkları çalışmada cinsiyetin iş yaşam kalitesi algısında anlamlı bir fark kaynağı olmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Öğretmenlerin okul yaşam kalitesi algısı üzerine yapılan çalışmalarda İnal ve Sadık (2011), Çoruk ve Çiçek (2017) kadın ve erkek öğretmenlerin okul yaşam kalitesi algılarının okul yönetimine yönelik boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığını gözlemiştir. Okul yönetiminden algılanan okul yaşam kalitesini sınıflamada cinsiyetin en düşük öneme sahip olmasının sebebi öğretmenlikte kadın ve erkek oranının hemen hemen aynı olması ve öğretmenliğin yıllarca erkek mesleği olduğu kadar kadın mesleği olarak da görülmesi olabilir. Bu durum, diğer sektörlerin aksine, kadın çalışanlara yönelik ayrımcılığın veya olumsuz tutumun önüne geçiyor olabilir. Bunun yanında, Türkiye'de öğretmenlerin kazançları ve özlük hakları büyük ölçüde yönetmeliklerle belirlenmiştir, dolayısıyla bu konularda erkek veya kadın öğretmenlere yönelik, cinsiyete dayalı ayrımcılıkların önüne geçilmiş olduğu söylenebilir. Bütün bunlar, öğretmenlerin okul yönetimine yönelik algılarında cinsiyetin önemini azaltmış olabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesini en doğru şekilde sınıflayan değişkenleri inceleyen öncül bir çalışmadır. Öğretmenlerin okul yönetiminden algıladığı okul yaşam kalitesini sınıflamada, görev yapılan okuldan memnuniyetin en önemli etkiye sahip olduğu, bunu sırasıyla haftalık ders saati, medeni durum, görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı, yaşam doyumu, görev yapılan okuldaki eğitim sistemi, görev yapılan okulun yeri ve cinsiyetin izlediği belirlenmiştir. Çalışma, hangi değişkenlerin okul yaşam kalitesini sınıflama ve yordamada etkili olacağı konusunda alanyazına katkılar sunmuş, bununla birlikte araştırmacılara da çalışmalarında kullanacakları değişkenlerin öncelikli seçimi konusunda bir referans kaynağı oluşturmuştur. Okul yaşam kalitesine dair araştırmalarda kullanılacak bağımsız değişkenlerin doğru seçimi, öğretmenlerin bu konudaki sorunları ve ihtiyaçlarının daha geçerli şekilde ortaya konulmasını sağlayacaktır. Elbette her çalışmanın alanyazına sağladığı katkıları yanında birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu araştırmanın temel sınırlılığı, çalışmada kullanılan yordayıcı değişkenlerin alanyazında okul yaşam kalitesi ile ilgili olarak en çok kullanıldığı görülen değişkenlerden sekizi ile yapılmış olmasıdır. Aynı zamanda 401 kişilik bir öğretmen örnekleminin yeterli olmasının yanında -ulaşılabildiği takdirde- daha büyük örneklemler, çalışmaların geçerliğini daha da artıracaktır. Yapılacak yeni araştırmalarda bu değişkenler dışında farklı değişkenlerin ele alınarak incelenmesi, incelemelerin daha büyük örneklemler üzerinde yapılması alanyazına farklı katkılar sağlayacaktır. Bunun yanında yeni çalışmalar branşlara göre yapılarak, farklı branşlardaki öğretmenlerin okul yaşam kalitesine etki eden değişkenler incelenebilir. Yine aynı şekilde farklı eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin ihtiyaç ve beklentileri, eğitim kademelerine bağlı olarak yapılacak çalışmalarla ortaya konulabilir. Sınıflamada yüksek öneme sahip değişkenlerin ayrıntılı olarak incelenmesi açısından nitel yöntemlere başvurulması da önerilebilir.

Uygulayıcılara ise özellikle sınıflamada yüksek öneme sahip değişkenlerin yarattığı etkiyi göz önüne alarak politika üretmeleri önerilmektedir. Politikacılar, düşük okul yaşam kalitesi algısına sahip öğretmenler

ile yüksek yaşam kalitesi algısına sahip öğretmenleri birbirinden ayıran değişkenlerin önem sırasını takip ederek sorunlara çözüm önerisi geliştirmeye başlayabilir. Örneğin bu araştırma bağlamında okuldan memnuniyet, haftalık ders saati ve medeni durumun düşük ve yüksek grupları birbirinden ayıran en önemli ilk üç değişken olduğu düşünüldüğünde; politika yapıcıların okuldan memnuniyeti artıracak eylemlere yönelmeleri, haftalık ders saatlerini öğretmen performansı ve verimliliği başlıkları altında incelemeleri ve gözden geçirmeleri ve evli öğretmenlerin ders programlarını çalışma kalitesini olumsuz anlamda etkilemeyecek şekilde planlamaları önerilebilir. Bu uygulamalar bir gruba ayrıcalık tanınması anlamında değil, temelde öğretmenlerin okul yaşam kalitesini artırarak, uzak hedefte eğitim kalitesini yüksek seviyelere taşımak anlamında gerçekleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Ada, Ş., Akan, D., Ayık, A., Yıldırım, İ. ve Yalçın, S. (2013). Öğretmenlerin motivasyon etkenleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17*(3), 151-166.

Akar, H. ve Üstüner, M. (2017). İş yaşam kalitesi ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *18*(2), 159-176.

Akman, Y. ve Akman, G. İ. (2017). İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş yaşam kalitesi algısının işle bütünleşmeleri üzerindeki etkisi. *Elementary Education Online*, *16*(4), 1491-1504.

Atasayar, A. (2019). *İlköğretim LGS fen bilimleri başarısının yapay sinir ağları ile tahmin edilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Ayık, A. ve Ataş-Akdemir, Ö. (2016). Öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesi ve okula yabancılaşma algıları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, *21*(4), 429-452.

Baleghizadeh, S. ve Gordani, Y. (2012). Motivation and quality of work life among secondary school EFL teachers. *Australian Journal of Teacher Education (Online)*, *37*(7), 30-42.

Barley, Z. A. ve Beesley, A. D. (2007). Rural school success: What can we learn? *Journal of Research in Rural Education, 22*(1), 1–16.

Barter, B. G. (2011, May 28–June 1). *Rural teachers: Narratives of practice*. Paper presented at the annual meeting of the Canadian Society for the Study of Education, University of New Brunswick, St. Thomas University, Fredericton, NB.

Bilgiç, S. ve Sarı, M. (2010). İlköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algıları. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, *9*(17), 1-19.

Bray, M. (2000). *Double-shift schooling: Design and operation for cost-effectiveness.* London: Commonwealth Secretariat; Paris. International Institute for Educational Planning/UNESCO.

Bromet, E. J., Dew, M. A. ve Parkinson, D. K. (1990). Spillover between work and family. In *Stress Between Work and Family* (içinde 133-151 ss.). Boston, MA.: Springer.

Bursalıoğlu, Z. (2008). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. 14. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.

Chan, K. W. ve Wyatt, T. A. (2007). Quality of work life: A study of employees in Shanghai, China. *Asia Pacific Business Review*, *13*(4), 501-517.

Çırak, G. (2012). *Yükseköğretimde öğrenci başarılarının sınıflandırılmasında yapay sinir ağları ve lojistik regresyon yöntemlerinin kullanılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çoruk, A. ve Çiçek, H. K. (2017). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul yaşam kalitesi algıları ile iş doyumu algıları arasındaki ilişki. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, *(31),* 750-761.

Conklin, M. H. (2008). *An examination of pharmacy faculty quality of work life: Work satisfaction, turnover intentions, and self-efficacy.* Unpublished Master's Theses, Duquesne University School of Pharmacy.

Cotton, K. (1996). School size, school climate, and student performance. *School Improvement Research Series*, No. 20. Portland: Northwestern Regional Educational Laboratory.

Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *15*(59), 1250-1262.

Dargahi, H., Changizi, V. ve Gharabagh, E. J. (2012). Radiology employees' quality of work life. *Acta Medica Iranica*, *50*(4), 250-256.

Deal, T. E. ve Peterson, K. D. (1990). *The principal's role in shaping school culture*. Washington, DC.: US Department of Education, Office of Educational Research and Improvement.

Dehghan Nayeri, N., Salehi, T. ve Ali Asadi Noghabi, A. (2011). Quality of work life and productivity among Iranian nurses. *Contemporary Nurse*, *39*(1), 106-118.

Demir, T. (2016). *Meslek lisesi öğretmenlerinin iş yaşam kalitesine ilişkin algıları ile örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Dinham, S. ve Scott, C. (2000). Moving into the third, outer domain of teacher satisfaction. *Journal of educational administration*, *38*(4), 379-396.

Donalson, S. (2000). Health behavior: quality of work life, and organizational effectivness in the lunber industry. *Health Education & Behavior, 26*(4), 579-591.

Durmaz, A. (2008). *Liselerde okul yaşam kalitesi (Kırklareli ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

El Helou, M., Nabhani, M. ve Bahous, R. (2016). Teachers' views on causes leading to their burnout. *School Leadership & Management*, *36*(5), 551-567.

Epstein, J. L. ve McPartland, J. M. (1976). The concept and measurement of the quality of school life. *American Educational Research Journal, 13*(1), 15-30.

Erdem, M. (2014). The level of quality of work life to predict work alienation. *Educational Sciences: Theory and Practice*, *14*(2), 534-544.

Fourie, A. S. (2004). *Predicting satisfaction with quality of work life*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of South Africa, Master of Arts, Psychology.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. ve Hyun, H. (2015). *How to Design and Evaluate Research in Education*. McGraw Hill.

Gayathiri, R., Ramakrishnan, L., Babatunde, S. A., Banerjee, A. ve Islam, M. Z. (2013). Quality of work life–Linkage with job satisfaction and performance. *International Journal of Business and Management Invention*, *2*(1), 1-8.

Goddard, R., O'brien, P. ve Goddard, M. (2006). Work environment predictors of beginning teacher burnout. *British Educational Research Journal*, *32*(6), 857-874.
Gonzalez, J. M. B. ve DesJardins, S. L. (2002). Artificial neural networks: A new approach to predicting application behavior. *Research In Higher Education*, *43*(2), 235-258.
Goode, D. A. (1989). Quality of life, quality of work life. W. E. Kiernan and R. L. Schalock (Ed..), Economics, Industry and Disability: A Look Ahead içinde (337-349 ss.). Baltimore: Paul H. Brookes.
Gregory, T. (1992). *Small is too big: achieving a critical anti-mass in the high school*. ERIC Document Reproduction Service No. ED 361 159.
Güneri, N. ve Apaydın, A. (2004). Öğrenci başarılarının sınıflandırılmasında lojistik regresyon analizi ve sinir ağları yaklaşımı. *GÜ Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi,* 1, 170-188.
Hamidi, H., Jufri, A. W. ve Karta, W. (2019). The effect of quality of work life on teacher job satisfaction. *Erudio Journal of Educational Innovation*, *6*(1), 19-29.
Hart, P. M. (1994). Teacher quality of work life: Integrating work experiences, psychological distress and morale. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, *67*(2), 109-132.
Hatipoğlu, Z. ve Zengin, A. A. (2018). Algılanan liderlik stilinin iş yaşam kalitesi üzerine etkisi: X ve Y kuşakları arası karşılaştırma. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (FESA)*, *3*(2), 400-421.
Hodges, V. P. (2002). High stakes testing and its impact on rural schools. *The Rural Educator, 24*(2), 3–7.
Hong, K., Tan, K. ve Bujang, S. (2010). Relationships between work life quality of teachers with work commitment, stress and satisfaction: A study in Kuching, Sarawak, Malaysia. *Jurnal Teknologi*, *52*, 1–15.
IBM. (2011). IBM SPSS statistics base 20. *Chicago, IL: SPSS Inc*.
Ilgan, A., Ozu-Cengiz, O., Ata, A. ve Akram, M. (2015). The relationship between teachers' psychological well-being and their quality of school work life. *The Journal of Happiness & Well-Being*, *3*(2), 159-181.
İbrahim, Z. ve Rusli, D. (2007). Predicting students' academic performance: Comparing neural network, decision tree and linear regression. 21. Annual SAS Malasia Forum, Kuala Lumpur, Malezya.
İnal, U. ve Sadık, F. (2010). Adana ili sınırları içerisindeki yatılı ilköğretim bölge okullarında bulunan öğrenci ve öğretmenlerin okul yaşam kalitesi algılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *20*(2), 243-258.
Judge, T. A., Hulin, C. L. ve Dalal, R. S. (2012). Job satisfaction and job affect. S. W. J. Kozlowski (Ed.) *The Oxford Handbook of Organizational Psychology*, *1*, içinde (496-525 ss.). New York: Oxford University Press.
Judge, T. ve Watanabe, S. (1993) Another look at the job satisfaction-life satisfaction relationship. *Journal of Applied Psychology*, 78, 939-948.
Karaköse, B. ve Bozgeyikli, H. (2012). Örgütsel bağlılık ve çalışma yaşamı kalitesi arasındaki ilişki: Rehberlik araştırma merkezlerinde çalışan personel üzerine bir çalışma. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, *1*(2), 164-180.
Karatzias, A., Power, K. G. ve Swanson, V. (2001). Quality of school life: Development and preliminary standardisation of an instrument based on performance indicators in Scottish secondary schools. *School Effectiveness and School Improvement*, *12*(3), 265-284.
Katjaita, M. U. (2011). *An investigation into the management ımplications of double-shift schooling in the Khomas Region in Namibia.* Unpublished Master's Thesis. University of Rhodes.
Kermansaravi, F., Navidian, A., Rigi, S. N. ve Yaghoubinia, F. (2015). The relationship between quality of work life and job satisfaction of faculty members in Zahedan University of Medical Sciences. *Global Journal Of Health Science*, *7*(2), 228-234.
Kiernan, W. E. ve Knutson, K. (1990). Quality of work life. R.L. Schalock (Ed.) *Quality of life: Perspectives and Issues* içinde (101-114 ss.). Washington, Dc.: American Association on Mental Retardation Report.
Kim, I. ve Loadman, W. E. (1994). *Predicting Teacher Job Satisfaction*. Columbus: Ohio State University. ERIC Document Reproduction Service No.ED283707
Klassen, R. M. ve Anderson, C. J. (2009). How times change: secondary teachers' job satisfaction and dissatisfaction in 1962 and 2007. *British Educational Research Journal*, *35*(5), 745-759.
Köstereliоğlu, M. A. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş yaşam kalitesi ile işe yabancılaşması arasındaki ilişki. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
Krueger, P., Brazil, K., Lohfeld, L., Edward, H. G., Lewis, D. ve Tjam, E. (2002). Organization specific predictors of job satisfaction: findings from a Canadian multi-site quality of work life cross-sectional survey. *BMC Health Services Research*, *2*(1), 6-14.
Kurebwa, M. ve Lumbe, A. (2015). Teachers voices: Challenges of double-shift sessioning in Gweru urban primary schools. *International Journal of Innovative Research and Development*, *4*(3), 38-41.
Lai, S. L., Chang, J. ve Hsu, L. Y. (2012). Does effect of workload on quality of work life vary with generations? *Asia Pacific Management Review*, *17*(4), 437-451.
Lee, J. S., Back, K. J. ve Chan, E. S. (2015). Quality of work life and job satisfaction among frontline hotel employees. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, *27*(5), 853-877.
Loscocco, K. ve Rochelle, A. (1991). Infuences on the quality of work and nonwork life:Two decades in review. *Journal of Vocational Behaviour, 38,* 182–261.
Marks, G. (1998). Attitudes to school life: Their influences and their effects on achievement and leaving school. *LSAY Research Reports, 5*(62), 1-17.
MacDonald, T. ve Farr-Darling, L. (2011, May 28–June 1). *Rural schools in British Columbia: Exploring the perspective of educational leaders*. Paper presented at the annual meeting of the Canadian Society for the Study of Education, University of New Brunswick, St. Thomas University, Fredericton, NB.
Mok, M. M. ve Flynn, M. (2002). Establishing longitudinal factorial construct validity of the quality of school life scale for secondary students. *Journal of Applied Measurement*, *3*(4), 400-420.
Moradi, T., Maghaminejad, F. ve Azizi-Fini, I. (2014). Quality of working life of nurses and its related factors. *Nursing and Midwifery Studies*, *3*(2). e19450.
Mulabwa, H. R. (2015). *Teachers' and pupils' attitudes towards the double shift system of education in primary schools in Kinondoni District, Tanzania.* Unpublished Master's Dissertation. The Open University Of Tanzania.
Nair, S. (2013). A study on the effect of quality of work life (QWL) on organizational citizenship behaviour (OCB)-with special reference to college teachers in Thrissur District, Kerala. *Integral Review-A Journal of Management*, *6*(1), 34-46.
Noble, T. ve McGrath, H. (2015). *The PROSPER school pathways for student wellbeing: Policy and practices*. London: Springer.
Önder, F. C. ve Sarı, M. (2009). Öğretmenlerde öznel iyi olmanın yordayıcıları olarak okul yaşam kalitesi ve tükenmişlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilim*, *9*(3), 1205-1236.

Öztemel, E. (2012). *Yapay sinir ağları*. 1. Baskı, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
Pedler, M., Burgoyne, J. ve Boydell, T. (2001). *The learning company: A strategy for sustainable development.* London: McGraw-Hill.
Preston, J. P. (2012). Rural and urban teaching experiences: Narrative expressions. *Alberta Journal of Educational Research*, *58*(1), 41-57.
Rhodes, C., Nevill, A. ve Allan, J. (2004). Valuing and supporting teachers: A survey of teacher satisfaction, dissatisfaction, morale and retention in an English local education authority. *Research in Education*, *71*(1), 67-80.
Rossmiller, R. A. (1988). Project on the effects of the school as a workplace on teachers' engagement: field study on principals' management of schools to affect teacher engagement. Madison: Wisconsin Center for Education Research Reports.
Ryan, J. (2010). Promoting social justice in schools: Principals' political strategies. *International Journal of Leadership in Education, 13*(4), 357-376.
Sagyndykova, G. (2013) *Academic performance in double-shift schooling*. University of Arizona, Tucson. Report No. 85721.
Sarı, M., Canoğulları, E. ve Yıldız, E. (2018). Öğretmenlerin okul yaşam kalitesi algıları ile mesleki motivasyon düzeylerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (47), 387-409.
Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: düşük ve yüksek "okul yaşam kalitesi" ne sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana.
Sarı, M., Ötünç, E. ve Erceylan, H. (2007). Liselerde okul yaşam kalitesi: Adana ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, *50*(50), 297-320.
Shields, C. M. (2002). Learning from educators: Insights into building communities of difference. G. Furman (Ed.), *School as community: From promise to practice* içinde (143–163 ss.). Albany, NY: State University of New York Press.
Sinclair, B. B. ve Fraser, B. J. (2002). Changing classroom environments in urban middle schools. *Learning Environments Research*, *5*(3), 301-328.
Slate, J. R. ve Jones, C. H. (2005). Effects of school size: A review of the literature with recommendations. *Essays in Education*, *13*(1), Article 12.
Soytürk, M. ve Öztürk, Ö. T. (2017). Beden eğitimi öğretmenlerinin iş yaşam kalitelerinin incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *12*(2), 12-23.
Snipes, J. C., Williams, A., Petteruti, A. ve Casserly, M. (2006). *Critical trends in urban education: Sixth survey of America's great city schools*. Washington, DC: Council of the Great City Schools.
Stockard, J. ve Mayberry, M. (1992). *Effective educational environments*. Newbury Park, CA : Corwin Press, Inc.
Tabassum, A. (2012). Interrelations between quality of work life dimensions and faculty member job satisfaction in the private universities of Bangladesh. *European Journal of Business and Management*, *4*(2), 78-89.
Taşdan, M. ve Erdem, M. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş yaşamı kalitesi ile örgütsel değer algıları arasındaki ilişki düzeyi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *7*(2), 92-113.
Tepehan, T. (2011). *Türk öğrencilerinin PISA başarılarının yordanmasında yapay sinir ağı ve lojistik regresyon modeli performanslarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
Theofilou, P. (2013). Quality of life: definition and measurement. *Europe's Journal of Psychology*, *9*(1), 150-162.
Timperley, H. ve Robinson, V. (2000). Workload and the professional culture of teachers. *Educational Management ve Administration*, *28*(1), 47-62.
Toprak, E. (2017). *Yapay sinir ağı, karar ağaçları ve ayırma analizi yöntemleri ile PISA 2012 matematik başarılarının sınıflandırılma performanslarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
Tosun, S. (2007). *Sınıflandırmada yapay sinir ağları ve karar ağaçları karşılaştırması: Öğrenci başarıları üzerine bir uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
Wylie, C. (1997). *Self-Managing schools seven years on: what have we learnt?* Wellington: New Zealand Council for Educational Research.
Yağcı, A. (2018). *Mesleki ve teknik lise öğrencilerinin fen dersleri (fizik- kimya- biyoloji) başarılarının yapay sinir ağları ile tahmini ve başarısızlık için alınacak tedbirler (Türkiye-Malezya karşılaştırması)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karaman.
Yalçın, S. (2014). *Öğretmenlerin algılarına göre okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin iş yaşam kalitesi ve örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
Yalçın, S. ve Akan, D. (2016). Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin iş yaşam kalitesi ve örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *15*(59), 1138-1156.
Yalçın, S., Yıldırım, İ. ve Akan, D. (2016). Öğretmenlerin iş yaşam kaliteleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *18*(1), 205-224.
Yaraş, Z. (2017). *Okul yöneticilerinin otantik ve holistik liderlik tarzlarının pozitif örgütsel davranış üzerindeki etkisi: Yapay sinir ağları uygulaması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
Yorgancı, N. (2018). *Öğretmenlik mesleğine karşı tutum ile akademik başarı arasındaki ilişkinin yapay sinir ağları ile analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
Zadeh, R. H. (2016). The relationship between quality of work life, life satisfaction and knowledge management in second high school teachers (Case study: Zabol City). *Journal of Novel Applied Sciences*, *5*(5), 157-160.